

Odprawa pośmiertna

W razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania po jego rozwiązaniu zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby, rodzinie przysługuje od pracodawcy odprawa pośmiertna (art. 93 § 1 KP).

Trwanie stosunku pracy oznacza nie tylko faktyczne świadczenie pracy przez zmarłego, ale również obejmuje takie sytuacje jak: przebywanie na urlopie macierzyńskim, zwolnieniu chorobowym czy urlopie dla poratowania zdrowia.

Ustawodawca przewidział również prawo do odprawy pośmiertnej po członku rodziny, który faktycznie nie pozostawał już w stosunku pracy w chwili śmierci. Zasiłek z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby jest przyznawany na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przysługuje on osobie, która po ustaniu tytułu ubezpieczenia społecznego (czyli po utracie pracy) stała się niezdolna do pracy, jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej 30 dni i powstała:

- 1) nie później niż w ciągu 14 dni od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego;
- 2) nie później niż w ciągu 3 miesięcy od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego – w razie choroby zakaźnej, której okres wylegania jest dłuższy niż 14 dni, lub innej choroby, której objawy chorobowe ujawniają się po okresie dłuższym niż 14 dni od początku choroby.

Zasiłek chorobowy przysługuje przez okres trwania niezdolności do pracy z powodu choroby lub niemożności wykonywania pracy z powodu:

- 1) przebywania w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego w celu leczenia uzależnienia alkoholowego;
- 2) przebywania w stacjonarnym zakładzie opieki zdrowotnej w celu leczenia uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- 3) poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów;
- 4) wydania decyzji przez właściwy organ albo uprawniony podmiot na podstawie przepisów o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;

- nie dłużej jednak niż przez 182 dni, a jeżeli niezdolność do pracy została spowodowana gruźlicą lub występuje w trakcie ciąży - nie dłużej niż przez 270 dni.

Podsumowując, odprawa pośmiertna przysługuje członkom rodziny zmarłego, który w chwili śmierci pozostawał w stosunku pracy albo po ustaniu zatrudnienia pobierał zasiłek z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby.

Przyczyna śmierci pracownika nie ma znaczenia prawnego i tym bardziej nie musi mieć związku z wykonywaną pracą. Śmierć w wyniku samobójstwa również uprawnia rodzinę zmarłego pracownika do wystąpienia z roszczeniem o wypłatę odprawy pośmiertnej.

Wysokość odprawy uzależniona jest od okresu zatrudnienia pracownika u danego pracodawcy i wynosi:

- 1) jednomiesięczne wynagrodzenie, jeżeli pracownik był zatrudniony krócej niż 10 lat,
 - 2) trzymiesięczne wynagrodzenie, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 10 lat,
 - 3) sześciomiesięczne wynagrodzenie, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 15 lat.
- Tożsamość pracodawcy będzie miała miejsce również przy przejściu zakładu pracy na innego pracodawcę na podstawie art. 23¹ KP.

Uprawnionymi do otrzymania odprawy pośmiertnej są członkowie rodziny pracownika:

- 1) małżonek;
- 2) inny członek rodziny spełniający warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Do kręgu osób spełniających warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej zalicza się:

- 1) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione;
- 2) przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, w tym również w ramach rodziny zastępczej;
- 3) rodzice - za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

Renta rodzinna przysługuje dzieciom, które w chwili śmierci pracownika nie miały ukończonych 16 lat; po ukończeniu 16 roku życia a przed osiągnięciem 25 lat pobierały nauki w szkole albo w okresach wyżej wymienionych stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy. Do wystąpienia z roszczeniem o wypłatę odprawy pośmiertnej nie jest konieczne faktyczne pobieranie renty rodzinnej, tylko spełnianie warunków do jej otrzymania w chwili śmierci pracownika. Małżonek zmarłego nie musi spełniać warunków wymaganych do otrzymania powyższej renty, jednakże przebywanie w separacji w chwili śmierci wyklucza go z kręgu osób uprawnionych. Separacja wywiera bowiem takie skutki jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód.

Odprawę pośmiertną dzieli się w częściach równych pomiędzy wszystkich uprawnionych członków rodziny. W sytuacji, gdy uprawnioną jest tylko jedna osoba przysługuje jej odprawa w wysokości połowy odpowiedniej kwoty. Jeżeli zmarły pozostawał w chwili śmierci w kilku stosunkach pracy, odprawa należy się od każdego z pracodawców.

Charakter prawny odprawy pośmiertnej, jako świadczenia wynikającego lub nie ze stosunku pracy, jest od wielu lat różnie klasyfikowany w doktrynie i judykaturze. Ostatecznie przyjmuje się, iż jest samodzielnym roszczeniem bliskich zmarłego pracownika, przysługującym na podstawie przepisów prawa pracy, ale nie wchodzącym do masy spadkowej po zmarłym. Ponieważ prawo do odprawy jest związane ze stosunkiem pracy, z tego względu podlega rozpoznaniu przez sądy pracy.

Autor: Maria Witkowska, radca prawny, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy